

# Klimakommune Plus

## - Økologi

Kommunerne i Danmark gennemfører flere initiativer indenfor økologi. Det kan både være om-lægning af arealer til økologisk drift og økologisk bespising i kantiner, på skoler eller hos ældre.

Landbruget bidrog i 2012 med ca. 20 % af drivhusgasudslippene i Danmark. Af de 20 % udgjorde økologisk landbrugs andel ca. 5 %. Landbrugets drivhusgasser er lattergas (57 %), der kommer fra landbrugets kvælstofomsætning, og metan (43 %), der især kommer fra køers fordøjelse og fra lagringen af husdyrgødning. Dertil kommer udledninger fra landbrugets energiforbrug samt CO<sub>2</sub> fra drænedede lavbundsarealer.

Formålet med dette notat er, at dokumentere potentialer og klimaeffekter ved økologi. Herudover vil notatet overfladisk inkludere overvejelser om miljøeffekten, eventuelle sociale effekter, økonomi og muligheder for branding. Desuden opridses kort eksempler på initiativer, og til sidst angives, hvordan kommunen kan dokumentere sin indsats.

## Klimaeffekt

### Økologisk arealdrift

Danske kommuner ejer i alt 22.524 ha jord og heraf er kun 18% (4.121 ha) økologisk drevet (2014 tal). 95% af den kommunale jord er bortforpagtet. Det er således basis for at få andelen af økologisk areal op gennem at stille det som krav i forpagtningsaftalerne. Ved økologisk drift spares CO<sub>2</sub> fra produktionen til hjælpestoffer (pesticider, handelsgødning mv.). Hvis der tilmed omlægges til vedvarende græs, er der endnu en klimaeffekt.

Nogle kommuner har ikke blot fokuseret på drift af egne arealer (inkl. bortforpagtede arealer), men fokuseret bredere ved dialog med private lodsejere i kommunen, der sigter på omlægning til økologisk drift.

Økologisk jordbrug er udfordret på klimabelastningen, da planteproduktionen pr. hektar og den animalske produktion pr. staldplads er mindre end hos konventionel produktion. Økologiske vegetabiliske produkter har ofte et udslip pr. kg produkt på niveau med ikke-økologiske, når udledninger fra import af handelsgødning og andre hjælpestoffer medregnes. Drivhusgasudslip fra økologisk husdyrproduktion er højere pr. kg produkt, men lavere pr. hektar end tilsvarende konventionel produktion.

### Økologisk bespising:

En undersøgelse fra FDB Analyse fra 2010 viser, at den fjerdedel af forbrugere, som spiser mest økologisk mad, spiser halvt så meget kød som forbrugere, som ikke spiser økologisk. Undersøgelsen er bakket op af forskningsprojekter, der har fundet, at de forbrugere, som køber økologiske fødevarer, generelt har en sundere kost end gennemsnittet og spiser f.eks. flere grøntsager end gennemsnittet.

Et mindre kødforbrug betyder mindre klimabelastning. Jf. Fødevarestyrelsen så bidrager 1 kg. oksekød med 19,4 kg CO<sub>2</sub>, inden det kommer til at ligge i køledisken.

## Andre effekter

### Miljøeffekter

Økologisk landbrug kan beskytte grundvand, overfladevand og natur mod pesticidforurening. Den økologiske mælkeproduktion, som udgør 10 % af den samlede mælkeproduktion og beslaglægger ca. 70.000 ha, har lavere N-udvaskning end konventionel mælkeproduktion bl.a. pga. lavere husdyrtæthed og N-tilførsel og kan derfor medvirke til at reducere nitrat i grundvand og overfladevand. Endvidere har økologiske bedrifter et mere alsidigt sædskifte med en større andel af kløvergræs og lignende, hvilket medvirker til at opretholde indholdet af organisk stof i jorden. Det betyder, at jorde med efterafgrøder holder bedre på CO<sub>2</sub>en end bare og pløjede jorde. Desuden medvirker det alsidige sædskifte til forbedret dyrkningsegnethed – især af de kulstoffattige lerjorde.

Et studium viser, at der er 30 % flere vilde plante- og dyrearter på økologisk dyrkede marker end ikke-økologiske. I en anden undersøgelse vurderes – ud fra 66 ud af 76 studier af biodiversiteten på økologiske jorder – at økologisk drift har en positiv effekt på naturen i forhold til ikke-økologisk drift. Blandt de organismer, der har særlig gavn af økologi er jordbundsdyr og mikroorganismer, bestøvende insekter og naturlige fjender af skadelige insekter og sygdomme. Disse organismer bidrager til vigtige funktioner i økosystemerne som f.eks. jordens frugtbarhed og sundhed, jordstruktur, bestøvning og plantebeskyttelse. Derudover belaster økologisk landbrug småbiotoper, vandmiljøet og grundvandet mindre end ikke-økologisk landbrug.

### Sociale effekter

Økologisk mad hænger ofte sammen med lokal mad, som både er mere klimavenligt, grundet mindsket transport og som sætter gang i økonomien og beskæftigelsen lokalt i kommunen.

Omlægning af skolemad til økologisk mad giver generelt sundere kost for børnene, fordi skolerne inddrager sundhed, når de alligevel omlægger kantinen. Desuden er økologisk mad fri for medicin- og sprøjtemiddelrester.

For økologi er der strengere krav til dyrevelfærd end hos konventionelle dyreavlere. Økologi kan desuden bruges som middel mod fattigdom i u-landene. Derfor er det godt, at indkøb af f.eks. kaffe er økologisk i kommunen.

### Økonomi

Erfaringer fra kommuner viser, at f.eks. økologisk bespisning kan holdes inden for samme budget. Dette skyldes primært, at der ved økologisk bespisning bliver serveret en større andel grøntsager i forhold til kød. Se mere under eksempler.

### Branding

Kroneksemplet er Lejre – Den Økologiske Kommune, men mange andre kommuner har også brugt økologi aktivt i branding – særligt hvad angår bespisning.

Se mere om Den Økologiske Kommune Lejre på: <http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=28310>

## Eksempler på initiativer

Green Cities (2000-2016) var et fællesskab for kommuner, der vil gøre mere for miljøet end lovgivningen dikterer. Pejlemærket har været visionen om et bæredygtigt samfund.

I Green Cities samarbejdet var opstillet økologimålsætninger, der lød:

- Mindst 75 % af det kommunale fødevarerforbrug er økologisk ved udgangen af 2015
- Mindst 20 % af landbrugsarealet inden for kommunegrænsen er økologisk ved udgangen af 2025

Københavns Kommune har vedtaget et mål om, at alle kommunens institutioner skal have 90 % økologi inden 2015. De har udpeget Københavns Madhus til at hjælpe dem på vej.

Se mere på: <http://www.kbhmadhus.dk/oekologi/oekologi-i-koebenhavn>

I Albertslund Kommune var 73,5 % af maden i kommunens køkkener økologisk i 2014. Det var tredje år i træk at økologien steg og det afløste en 3-årig periode med faldende økologi. Resultaterne og stigningen skyldtes et generelt større fokus på indsatsen blandt ledere og køkkenpersonale understøttet af en politisk fastholdelse af forventningerne om 75 % økologi. Stigningen fra 2013 til 2014 skete inden for ældreområdet, daginstitutionerne og i kommunens skolemad. Kommunens skolemad er med et nyt skolemadskoncept på to folkeskoler steget fra 58 % i 2013 til 79 % i 2014.

Allerød kommune ejer 3 % af det samlede landbrugsareal i Allerød. 95 % af dette areal har været dyrket økologisk de sidste 5 år. Som en del af forpagtningsaftalerne skal al kommunal landbrugsjord fremover dyrkes økologisk.

I Herning Kommune ligger andelen af økologisk dyrket landbrugsareal på omkring 12 %. Herning Kommune har i flere år samarbejdet med Økologisk Landsforening om at tilbyde omlægningstjek til konventionelle landbrug særligt i naturfølsomme områder og drikkevandsområder.

I Albertslund Kommune bruges ingen pesticider i driften af de kommunalt ejede arealer; det være sig landbrug eller andre grønne arealer. Kommunens landbrugsarealer har været drevet økologisk de seneste 17 år. Det drejer sig primært om engarealerne langs St. Vejle Å, hvor der foretages høslet eller afgræsning med kvæg og får. Den eneste konventionelle landbrugsdrift i kommunen findes på et mindre privat deltidslandbrug, der samlet har ca. 80 ha landbrugsjord i kommunen.

## Dokumentation og krav

Det er vigtigt, at DN som organisation og klimakommuner ikke medvirker til "greenwashing". Derfor skal vi bede om dokumentation for kommunens indsats. Det kan gøres relativt simpelt, men skal have en hvis kvalitet. Som med de øvrige initiativer i Klimakommune Plus aftales ved indgåelse af aftalen nærmere omkring, hvilken form for dokumentation, der er tilstrækkelig.

### Økologisk arealdrift:

- Der skal være iværksat plan for at alle kommunale arealer drives økologisk (herunder også uden brug af Round Up). På sigt –senest i 2025 - skal alle kommunens arealer (dvs. også bortforpagtede) drives økologisk.
- Initiativ, der sigter på, at mindst 20 % af landbrugsarealet inden for kommunegrænsen er økologisk ved udgangen af 2025.

### Økologisk bespisning

- Kommunen skal have indført at mindst 40% af det kommunale fødevarerforbrug er økologisk.
- Der er opstillet mål på, atmindst 75 % af det kommunale fødevarerforbrug er økologisk senest i 2020.
- Bespisning i alle kommunens institutioner skal på sigt være omfattet.
- Der skal gennemføres en år nul opgørelse over fordeling mellem kød og vegetabilske produkter og en vurdering af økologi (og klima) potentialet.

En Klimakommune Plus skal fremlægge beslutningsgrundlag for projektet samt forventede resultater mht. CO2-besparelsen.

## Referencer

[http://icrofs.dk/fileadmin/icrofs/Nyheder\\_PDF/Vidensyntese\\_Haefte\\_WEB.pdf](http://icrofs.dk/fileadmin/icrofs/Nyheder_PDF/Vidensyntese_Haefte_WEB.pdf)

[http://icrofs.dk/fileadmin/icrofs/Diverse\\_materialer\\_til\\_download/Vidensynte\\_WEB\\_2015\\_Fuld\\_laengde\\_400\\_sider.pdf](http://icrofs.dk/fileadmin/icrofs/Diverse_materialer_til_download/Vidensynte_WEB_2015_Fuld_laengde_400_sider.pdf)

<http://mfvm.dk/foedevarer/indsatsomraader/klima/klimatabel/>

[http://mfvm.dk/fileadmin/user\\_upload/FVM.dk/Dokumenter/Landbrug/Indsatser/Oekologi/Den\\_oekologiske\\_vej\\_mod\\_2020.pdf](http://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/FVM.dk/Dokumenter/Landbrug/Indsatser/Oekologi/Den_oekologiske_vej_mod_2020.pdf)

<http://okologi.dk/forbruger/hvad-er-oekologi/sund-fornuft>

[http://unctad.org/en/docs/ditcted200715\\_en.pdf](http://unctad.org/en/docs/ditcted200715_en.pdf)

DN – Sådan ligger landet: <http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=26899>